Dr. sc. Ivan Tironi, dipl. iur.*

KRIVOTVORENE PRESUDE POJAM – UČINCI – POBIJANJE

UDK / UDC: 347.91/.95 : 343.522
DOI: 10.31141/zrpfs/2264
Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper
Primljeno / Received: 22.1.2025.
Prihvaćeno / Accepted: 12.3.2026.

U radu se razmatraju krivotvorene – falsificirane presude (prikazane kao donesene u građanskom parničnom postupku) koje su, iako se pojavljuju relativno rijetko, ipak vrijedne pravnog razmatranja. Ovo prvenstveno stoga jer mogu ugroziti prava i interese osoba na koje se odnose. Takve „presude" bile bi rezultat svjesnog obmanjivanja stranaka od njihovih tvoraca i trebalo bi im a limine (od početka) odreći svojstvo sudskog akta. Nedvojbeno je kako krivotvorene presude, koje hrvatska sudska praksa, nažalost, poznaje, ne mogu steći svojstvo sudske presude. Doktrina ih svrstava u nepostojeće – prividne presude. Ipak, i takvi krivotvoreni akti mogu proizvesti pravne učinke. Stoga je potrebno razmotriti koja se pravna sredstva mogu iskoristiti u svrhu zaštite osoba čija su prava povrijeđena krivotvorenim presudama. Čini se kako je deklaratorna tužba za utvrđenje neistinitosti tog akta odgovarajuće i učinkovito pravno sredstvo. Cilj je ovog rada osvješćivanje problema postojanja krivotvorenih presuda te iznalaženje načina sprečavanja štetnih posljedica koje mogu proizvesti.

Ključne riječi: *krivotvorena presuda, nepostojeća presuda, prividna presuda, pravni učinci krivotvorene presude, tužba za utvrđenje*

1. UVOD

Krivotvoreni sudski akti bili bi oni koji su redigirani kao sudski akti doneseni od strane sudaca, ali u stvarnosti ne bi potjecali od ovlaštenih osoba – sudaca (u ovom radu razmatramo one akte koji se žele prikazati kao da su doneseni u građanskom postupku). Oni bi zapravo bili rezultat svjesnog obmanjivanja stranaka od strane njihovih tvoraca. Iako do takvih situacija dolazi samo izuzetno, doktrina i judikatura ih poznaju i svakako trebaju biti predmetom naše pozornosti. Zanimljivo je primijetiti kako su u hrvatskoj sudskoj praksi zabilježeni slučajevi krivotvorenja presuda, što je u određenim slučajevima dovelo do iznimno štetnih posljedica za „stranke" na koje su se takvi akti odnosili. Tako je zabilježen slučaj sudske zapisničarke koja je izradila brojne „presude" po tužbama koje nisu bile podnesene, rasprave nisu održane, a tuženici nisu znali da se spor vodi. Ove napisane „presude"

* Dr. sc. Ivan Tironi, dipl. iur., sudac Županijskog suda u Splitu, ivan.tironi@zsst.pravosudje.hr, ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6122-6239.

bile su potpisane imenom suca koji ih zapravo nije potpisao. Svakako takvim bi krivotvorenim aktima *a limine* (od početka) trebalo odreći svojstvo sudskog akta.

U pravnoj doktrini i judikaturi (koja, štoviše, dijelom nije ni prihvaćala teorijske konstrukcije o nepostojećoj presudi), nema suglasnosti oko pitanja koje su povrede odredaba parničnog postupka tako značajne da dovedu do toga da akt koji bi trebao biti presuda ne može steći to svojstvo. S obzirom na različita doktrinarna shvaćanja, čini nam se, da parafraziramo Bekkera, kako je teže racionalno odrediti u kojim procesnim situacijama dolazi do nepostojeće presude, nego postaviti pravilnu medicinsku dijagnozu.[1] Ipak, nema nikakve dvojbe da se, neovisno o različitim pogledima na fenomen nepostojeće presude te o pokušajima njezina definiranja i klasifikacije, krivotvorenim presudama ne može priznati svojstvo sudske odluke. One su jedno pravno ništa koje samo svojim izvanjskim obilježjima, poput nekakve maske, mogu stvarati privid „prave" sudske presude. Dika, koji se među hrvatskim teoretičarima najcjelovitije i najopsežnije bavio fenomenom nepostojeće presude, među njima navodi i falsificirane sudske akte odnosno krivotvorene presude.[2]

Riječ je o krivotvorini bez obzira na to je li „presuda" djelomično krivotvorena u smislu da je u „pravoj" presudi netko, primjerice, napisao dodatni sadržaj izreke i time promijenio odluku, ili je riječ o potpunoj krivotvorini – falsifikatu koji je u cijelosti izrađen radi prevare i obmane. Po našem je shvaćanju za pravnu sudbinu takvog krivotvorenog akta nebitno je li ga sastavio sudac ili, pak, osoba koja nema svojstvo suca, primjerice sudski zapisničar – obje situacije koje smo imali prilike vidjeti u hrvatskoj „sudskoj praksi". Krivotvorene presude mogu sadržavati konkretne odluke koje se tiču prava i interesa stranaka. Primjerice, u takvim se „presudama" nalaže tuženiku ispunjenje određene činidbe tužitelju. Takav falsificirani akt, bez obzira na to tko je njegov autor i na koji je način akt krivotvoren, nesumnjivo jest neistinita isprava. Ovdje je za naglasiti kako pod pojmom neistinitosti isprave imamo na umu njezinu vjerodostojnost, autentičnost, a ne istinitost sadržaja. Kod takvog stanja stvari, a budući su takve presude jedno „pravno ništa", postavlja se pitanje mogu li stranke, odnosno osobe na koje se takav akt odnosi, podnositi protiv istih određena pravna sredstva. Odgovor je nedvojbeno potvrdan. Naime, strankama, odnosno osobama na koje se krivotvorene presude odnose mora se omogućiti određeni pravni put radi pobijanja odnosno sprečavanja nastupanja pravnih posljedica koje takvi akti mogu prouzročiti. U tom smislu, kao primjereno pravno sredstvo kojim bi se krivotvorene presude mogle pravno pobijati ukazuje se tužba za utvrđenje koja je propisana kako odredbom našeg Zakona o parničnom postupku,[3] tako i odredbama

[1] Bekker je, naime, tvrdio kako je „sudačka dijagnoza" u mnogočemu teža od dijagnoze liječnika. Vidi: Bekker, E. I., *Ernst und Scherz über unsere Wissenschaft*, Breitkopf und Hartel, Leipzig 1892., str. 82.

[2] Vidi: Dika, M., *Građansko parnično pravo, Pravni lijekovi*, X knjiga, Narodne novine, Zagreb 2010., str. 45-49. i 130-138.

[3] Zakon o parničnom postupku (Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07. – Odluka USRH, 84/08., 96/08. - Odluka USRH, 123/08., 57/11., 148/11. – pročišćeni tekst, 25/13., 89/14. – Odluka USRH, 70/19., 80/22., 114/22. i 155/23., dalje u tekstu ZPP).

(njemačkog) Građanskog postupnika[4] i (austrijskog) Građanskog postupnika.[5] Tužbeni zahtjev u takvoj bi tužbi trebao glasiti za utvrđenje da je određeni akt (uz kratku oznaku tog akta u smislu identifikacije) neistinit, odnosno da takav akt nije presuda.

2. KRIVOTVORENE PRESUDE KAO POJAVNI OBLIK NEPOSTOJEĆE PRESUDE

2.1. Uvodne napomene

Već smo u Uvodu naveli kako u pravnoj doktrini i judikaturi postoje različita mišljenja koje bi akte trebalo definirati nepostojećim – neegzistentnim presudama. Zanimljivo je primijetiti da dok postoje relativno brojne odluke u njemačkoj i austrijskoj judikaturi koje se bave različitim pojavnim oblicima nepostojeće presude, krivotvorene presude, kao rezultat ozbiljnih kaznenih djela, čini se, nisu bile predmetom razmatranja u građanskim postupcima. Je li tome razlog što se na području tih zemalja nisu događali slučajevi krivotvorenja sudskih odluka ili što se prividne presude (dakle i krivotvorene) rijetko otkrivaju, kao što primjećuje Kramer,[6] i nije od posebnog značaja za naša razmatranja. Također je za istaknuti kako se u njemačkoj i austrijskoj doktrini (bar u njihovu pretežnom dijelu) krivotvorene presude ne navode kao poseban oblik nepostojećih presuda, kao što se zapažaju neki drugi slučajevi ovog fenomena (npr. „presude" koje nisu objavljene, perpleksne – zbunjujuće presude, odluke donesene od nesuda i sl.). Ovo je zanimljivo primijetiti posebno stoga što se, primjerice, njemački pravnici fenomenom nepostojeće presude (njem. *Nichturteil*) ozbiljno bave već stotinjak godina.[7, 8] Ipak, mi ćemo se u radu ukratko osvrnuti i na definiranje pojma nepostojeće odnosno prividne presude u suvremenoj njemačkoj i austrijskoj pravnoj teoriji, i to u onom dijelu koji bi se mogao odnositi i na krivotvorenu presudu kao jedan on njihovih pojavnih oblika.

2.2. Hrvatska doktrina

Triva/Dika

Triva je i nakon osamostaljenja Republike Hrvatske ustrajao u svojim ranijim razmišljanjima oko pravilnog definiranja nepostojeće presude, na način kako

[4] (Njemački) Građanski postupnik (njem. *Zivilprozessordnung*), Bundesgesetzblatt nr. 6/72/2005. – 328/2024. (dalje u tekstu NJ ZPO), https://dejure.org/gesetze/ZPO, 15. siječnja 2025.

[5] (Austrijski) Građanski postupnik (njem. *Zivilprozessordnung*), Reich – Staats und Bundesgesetztblatt, nr. 113/1895. – 85/2024. (dalje u tekstu A ZPO), https://www.jusline.at/gesetz/zpo, 15. siječnja 2025.

[6] Kramer, W., *Die Berufung in Zivilsachen*, C.H. Beck, München 2015., str. 16.

[7] Vidi primjerice: Wurzer, G. *Nichturteil und Nichtiges Urteil*, Verlag von M.&H. Marcus, Breslau 1927.

[8] Također vidi i: Ratzke, B., *Nichturteil und Unwirksames Urteil im Zivilprozessrecht, Inugural – Dissertation*, Druck von R. Gorschalky, Danzig Marburg, 1930.

je to činio još za vrijeme SFRJ. On izražava shvaćanje kako se o nepostojećoj presudi može govoriti u sljedećim slučajevima: 1) nepostojanje dviju stranaka, 2) nedostatak sudačkog svojstva osobe koja je odluku donijela, 3) nedostatak bitnih elemenata presude i 4) nerazumljiv ili proturječan sadržaj dispozitiva.[9, 10] Bilo bi pogrešno slučaj nedostatka sudačkog svojstva osobe koja je oluku donijela vezati za falsificirani akt. Naime, ne znači da svaki akt koji je donijela osoba koja nema sudačko svojstvo ima karakteristike krivotvorene, a time i nepostojeće presude, ni da u slučaju donošenja „presude" od strane suca ne može biti riječ o krivotvorenoj ispravi. Upravo iz domaće „sudske prakse" vidjet ćemo kako su, nažalost, i suci sudjelovali u izradi krivotvorenih akata, svjesno obmanjujući „stranke" da je riječ o pravim presudama. Ono što je karakteristično za krivotvorenu presudu u odnosu na ostale nepostojeće presude jest volja njezina donositelja (neovisno je li to osoba sa sudačkim svojstvom ili ne) da svjesno obmane osobe na koje se takav akt donosi, kako je u pitanju „prava" sudska presuda, koja to zapravo nije.

Dika

Dika smatra kako je pri razmatranju fenomena nepostojeće presude prije svega potrebno konstatirati sljedeće:

1) da s aspekta pobojnosti sudskih odluka pravnim lijekovima pozornost zahtijevaju samo tzv. nepostojeće presude, jer da su druge odluke – presude nedvojbeno pobojne u smislu da za sve njih vrijede opća pravila o mogućnosti pobijanja odgovarajućim pravnim lijekovima,
2) da se nepostojećom meritornom odlukom (presudom) treba smatrati ona koja ne bi ispunjavala ni izvanjska obilježja sudskih odluka kao odluka koje sud donosi o istaknutom zahtjevu stranke u parničnom postupku,
3) da bi problemu nepostojećih odluka trebalo pristupiti na način da se razlikuju akti koji potječu od suda i koji imaju pretenziju da su sudski akti (kao takvi da su i označeni), ali koji da nemaju to svojstvo, od onih akata koji nemaju niti pretenzije da budu sudski akti.[11]

U svojevrsnoj kategorizaciji nepostojećih presuda razvidno je kako ih Dika dijeli na dvije veće kategorije i to na način da u prvu grupu ubraja nesudske akte i falsificirane sudske akte, a u drugu grupu sudske akte koji zbog određenih velikih i bitnih manjkavosti ne mogu uopće steći svojstvo presude. Unutar navedene dvije kategorije Dika čini i daljnju podjelu.

Kod nesudskih i falsificiranih sudskih akata Dika prvenstveno ističe one koji, iako sadrže određenu dispoziciju koja bi mogla odgovarati „pravim" sudskim odlukama, uopće nemaju pretenziju biti sudskim aktima te se u njima niti ne navodi da potječu od suda ili nekog drugog tijela nadležnog donositi obvezujuće pravne

[9] Triva, S.; Dika, M., *Građansko parnično procesno pravo*, Narodne novine, Zagreb 2004., str. 684.

[10] Vidi o tome i: Triva, S., *Građansko procesno pravo i parnično procesno pravo*, Narodne novine, Zagreb 1972., str. 575.

[11] Dika, *op. cit*. u bilj. 2, str. 45.

akte. Kao hipotetski primjer ovog slučaja navodi ispravu što ju je sastavila fizička osoba koja ni ne navodi da ima ovlaštenje donositi obvezujuće akte pa čak niti ne tvrdi kako ima svojstvo suca, no unatoč tome, u takvoj ispravi nalaže jednoj osobi da ispuni neku činidbu nekoj drugoj osobi. Ovom aktu, drži, trebalo bi *a limine* uskratiti svojstvo bilo kakvog akta javne vlasti.

Kao drugu podvrstu u kategoriji nesudskih i falsificiranih sudskih akata Dika navodi akt koji je redigiran kao sudski, ali zapravo ne potječe od suda jer je krivotvoren. Ovaj akt u pogledu njegove pravne prirode i sudbine, trebalo bi, smatra, izjednačiti s aktom koji ne potječe od suda ili nekog drugog tijela ili osobe s javnim ovlastima.[12]

Kod donošenja presude sudskog savjetnika Dika također prepoznaje različite situacije i sukladno tome moguće i različite posljedice.

Ako bi presudu donio sudski savjetnik koji je i inače bio ovlašten sudjelovati u postupku, u smislu da ju je potpisao kao isključivo svoj akt, takav akt svakako bi bio pobojan u smislu čl. 354. st. 2. t. 1. ZPP-a, no dvojbeno je može li takva presuda uopće steći svojstvo pravomoćnosti, odnosno bi li takav nedostatak mogao biti saniran nepodnošenjem pravnih lijekova, tj. je li takva presuda moguće nepostojeća ili egzistentna ali pobojna? Dika nudi 2 moguća odgovora.

1) U slučaju da se doslovno shvati odredba čl. 354. st. 2. t. 1. ZPP-a, po kojoj bitna povreda odredaba parničnog postupka uvijek postoji ako je u donošenju presude sudjelovala osoba koja nema svojstvo suca, tada ne bi bilo uporišta za stav kako presuda koja se ne bi pobijala zbog te bitne povrede ne bi mogla steći svojstvo pravomoćnosti. Naime, ta povreda nepobijanjem bi se sanirala. No, i ovdje je Dika precizan pa primjećuje dvije mogućnosti:
   a) ako su stranke bile upoznate s okolnošću da je odluku donio sudski savjetnik koji nije bio ovlašten suditi,
   b) ako stranke nisu bile upoznate s navedenom okolnošću, tj. ako je sudski savjetnik potpisao presudu deklariravši se sucem ili pod imenom suca koji je trebao potpisati odluku. Dika smatra kako je nedvojbeno da bi u slučaju pod a) stranke takvu odluku mogle pobijati žalbom, revizijom i prijedlogom za ponavljanje postupka. U drugom, pak, navedenom slučaju (pod b) kada stranke nisu upoznate s okolnošću da je sudski savjetnik donio presudu deklariravši se sucem ili pod imenom suca koji je trebao potpisati odluku, za Diku je stvar jasna. Riječ je o falsifikatu, a takav akt trebalo bi tretirati jednako kao i druge izvansudske falsifikate.[13]

Pored navedenih situacija u kojima se razmatra donošenje presuda od strane sudskog savjetnika, Dika navodi i mogućnosti donošenja „presuda“ od strane stručnog suradnika, sudskog vježbenika ili zapisničara, koji bi u tom svojstvu u kojem rade u sudu, bili naznačeni kao donositelji „presude“. Jasno je kako bi se u konkretnom slučaju radilo o nepostojećoj presudi, jer je presudu donijela osoba

[12] *Ibid*., str. 45. i 46.
[13] *Ibid*., str. 134., 135. i 136.

koja nema svojstvo suca, ni bilo kakvo ovlaštenje da sudjeluje u postupku donošenja presude. No, u slučaju da se netko od navedenih osoba zaposlenih u sudu deklarira kao sudac i kao takav donese presudu, bila bi riječ o falsifikatu, neautentičnoj ispravi odnosno inegzistentnoj presudi.[14]

Konačno, u kontekstu donošenja presude od strane neovlaštenih osoba i falsifikata, Dika spominje i problem „mješovitih vijeća". On drži kako bi izloženi stav da inegzistentnom presudom treba smatrati onu u čijem je donošenju sudjelovala osoba koja nema svojstvo suca, trebao vrijediti i u slučajevima u kojima bi u donošenju odluke, pored pravih sudaca, sudjelovale kao članovi vijeća i takve osobe koje nemaju svojstvo suca („mješovita vijeća").

Naime, budući da se odluke u vijeću donose glasanjem, tada bi osobe bez svojstva suca u tim vijećima mogle bitno utjecati na ishod glasanja, eventualno čak i preglasavanjem „pravih sudaca". Slijedom navedenoga, presuda koja bi bila rezultat takvog glasanja unutar „mješovitog vijeća" bila bi jednako neprihvatljiva kao i kad bi je donijela samo osoba koja nema svojstvo suca ili vijeće sastavljeno samo od takvih „sudaca". Dika zaključuje kako bi odluke „mješovitih vijeća" svakako bile pobojne, a njihova bi egzistentnost ovisila o tome tko je sve sudjelovao u donošenju odluke. On drži kako bi sudjelovanje osobe koje uopće nemaju svojstvo suca, ako to ne bi jasno proizlazilo iz odluke, imalo značenje falsifikata, svjesne obmane stranaka i kaznenog djela.[15]

2.3. Njemačka doktrina

Jauernig

Jauernig u djelu *Pogrešne građanske presude* (njem. *Das Fehlerhafte Zivilurteil*) razmatra i nepostojeće presude odnosno prividne presude (njem. *Scheinurteil*).[16] Prema njegovu mišljenju, kada bitna obilježja presude imaju takve manjkavosti da ona u pravnom smislu uopće ne egzistira, tada govorimo o nepostojećoj presudi. Odgovore na pitanja koji su to nedostaci koji sprečavaju ostvarenja bitnih obilježja presude, odnosno nastanak same presude, daje znanost o nepostojećoj presudi. To u pozitivnom formuliranom smislu znači kako znanost o nepostojećoj presudi zapravo ukazuje na preduvjete koji su nužni za nastanak presude. Ako ne bi bio ispunjen jedan od tih preduvjeta, tada presuda ne bi mogla ni nastati. Jauernig ističe kako se pitanje je li presuda nastala može postaviti samo ako sporni akt barem daje privid presude. U tom smislu dodaje kako su u stvarnosti samo tzv. prividne presude praktički značajne i problematične. Naime, ove „presude" stvaraju dojam postojeće presude, što može dovesti do spora i nejasnoća o tome je li sporna presuda zapravo nepostojeća presuda. Stoga, Jauernig u svojim razmatranjima kada govori o nepostojećoj presudi izričito navodi kako se to uvijek odnosi na prividnu presudu

[14] *Ibid*. str. 136. i 137.
[15] *Ibid*., str. 137.
[16] Jauernig, O., *Das Fehlerhafte Zivilurteil*, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main 1958.

u spomenutom smislu.[17] Za istaknuti je kako je kod krivotvorene presude upravo taj privid njezina najbitnija odrednica, jer njezin autor želi stvoriti privid da se radi o „pravoj" presudi, da bi na taj način ostvario određene ciljeve.

Rosenberg/Schwab/Gottwald

Rosenberg u okviru razmatranja pogrešnih – nevaljanih sudskih odluka navodi kako pod pojmom nepostojeće presude treba smatrati slučajeve gdje ne postoje ni vanjska obilježja presude. Napominje kako se za nepostojeću presudu uobičajeno koristi i pojam prividna presuda. No, upozorava i kako, da bi se radilo o prividnoj presudi, stranke moraju imati privid da ona postoji i da proizvodi pravne učinke. Također, poput brojnih drugih njemačkih teoretičara, Rosenberg drži da bi neobjavljivanje presude imalo za posljedicu njezinu neegzistentnost. Za Rosenberga nepostojeća je presuda jedno ništa (lat. *nullum*) koje ne proizvodi pravne učinke. Takva „presuda" ne vezuje sud niti se njome okončava postupak pred sudom u kojem je „donesena".[18]

Bernhardt

I Bernhardt navodi klasične situacije i okolnosti koje dovode do nepostojeće odluke (nepostojeće presude) i prividne odluke (prividne presude) između kojih radi distinkciju. Tako navodi kako se radi o nepostojećoj odluci kada „odluka" ne ispunjava ni vanjska obilježja koja bi trebao imati jedan sudski akt. Nadalje ističe kako je nepostojeća presuda i takva „presuda" koju je donijelo nenadležno tijelo, kao npr. kada bi presudu o razvodu braka donio zapisničar, referent ili policajac. U svezi s pravnom prirodom nepostojeće presude, Bernhardt kazuje kako takva „presuda" nema nikakva značenja te kako se ne može pobijati pravnim lijekovima.[19]

2.4. Austrijska doktrina

Fasching

Fasching se relativno opsežno bavio pojmom nepostojeće presude koju definira kao „odluku" koja ne udovoljava bitnim obilježjima „građanske presude" (njem. *Zivilurteil*). Ta bitna obilježja proizlazila bi iz njezine definicije kao meritorne odluke donesene u parničnom postupku po tužbenom zahtjevu stranke. U slučaju da nedostaje jedan od ovih elemenata, presude ne bi ni bilo. Nepostojeće presude Fasching dijeli u 5 skupina, ovisno o okolnostima koje do njih dovode. U prvoj skupini navodi one koje su donesene izvan građanskog parničnog postupka, dok u drugoj skupini ističe „presude" koje nisu donijeli sudovi. Unutar ove kategorije radi daljnju podjelu pa tako kao nepostojeće presude izdvaja one koje nije donio

[17] *Ibid*., str. 6.

[18] Rosenberg, L.; Schwab, K. H.; Gottwald, P., *Zivilprozessrecht*, C. H. Beck, München 2010., str. 324-325.

[19] Bernhardt, W., *Das Zivilprozessrecht*, Walter de Gruyter & CO, Berlin 1968., str. 314.

sudac. Konačno, u petoj skupini inegzistentnih presuda navodi one koje su donesene unatoč nepostojanju zahtjeva stranke.[20] U nastavku ovog rada vidjet ćemo kako krivotvorene presude koje su otkrivene u domaćoj praksi imaju karakteristike navedene u svakoj od ovih skupina.

Voit

Voit vrlo široko zahvaća razloge i okolnosti koje po njemu dovode do nepostojeće presude, uz napomenu kako ipak ne navodi nove ili druge od onih koji se i inače tradicionalno navode u austrijskoj doktrini. Tako ističe da presuda ne postoji kada su bitna obilježja presude tako manjkava da ona uopće ne izgleda kao presuda. S aspekta razmatranja krivotvorene presude spomenimo kako Voit navodi da je riječ o nepostojećoj presudi i u slučaju kada je „odluka" donesena bez zahtjeva stranke te kada presudu nije donio ovlašteni organ za odlučivanje.[21]

3. KRIVOTVORENE PRESUDE U SUDSKOJ PRAKSI

Kao što smo već naveli, građani i sudovi u Hrvatskoj susretali su se s krivotvorenim presudama. Neke od navedenih slučajeva izložit ćemo ne samo stoga da bismo prikazali kako uopće dolazi do motiva i ideje, a onda i do provedbe same zamisli o krivotvorenju, već prvenstveno iz razloga kako bi na stvarnim slučajevima vidjeli da krivotvorene presude ne samo hipotetski, već stvarno, mogu prouzročiti pravne posljedice koje je kasnije potrebno sanirati.

1. U razdoblju od listopada 2001. do travnja 2004. sutkinja Općinskog suda u Zagrebu D. K. krivotvorila je deset službenih isprava – presuda donesenih u ranije okončanim parničnim postupcima, sve u cilju ostvarenja protupravne imovinske koristi (zbog namirenja dugova nastalih kockanjem). Na ovaj način počinila je kazneno djelo zlouporabe položaja i ovlasti iz čl. 337. st. 4. Kaznenog zakona i krivotvorenja isprave iz čl. 311. st. 1. Kaznenog zakona pa joj je iz tih razloga presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 13. lipnja 2006. izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od deset godina.

Naime, sutkinja D. R. u navedenom je razdoblju (2001. – 2004.) prilikom izrade krivotvorenih – inkriminiranih presuda, koristila stvarne predmete Općinskog suda u Zagrebu, sa stvarno postojećim strankama i predmetom spora, koji su se nalazili u radu u njezinoj referadi ili bili dodijeljeni u rad drugim sucima. Konkretno, sutkinja je iskoristila sudske podatke iz arhiviranih predmeta koji su bili pravomoćno okončani te je izradila deset „presuda" neistinitog sadržaja sa svim podacima koji proizlaze iz tih spisa, koji su se nalazili u arhivi suda, na način da je samo promijenila broj spisa. Također, krivotvorene je presude ovjeravala potvrdama – klauzulama

[20] Fasching, H. W., *Lehrbuch des* österreichischen *Zivilprozessrechts*, Manzche Verlags - und Universitätsbuchandlung, Wien 1990., str. od 794. do 799.

[21] Voit, U., *Die objektive Schiedsfähigkeit nach* österreichischem *Recht, Dissertation*, Universität Wien, Wien 2009., str, 156., https://core.ac.uk/download/pdf/11587217.pdf, 15. siječnja 2025.

pravomoćnosti i ovršnosti. Navedenim postupanjem sutkinje, Općinski je sud u Zagrebu doveden u zabludu da donese rješenja o ovrsi na temelju kojih su s računa trgovačkog društva Z.c. d.o.o. iz Z. (označenog tuženika iz krivotvorenih presuda) na žiro i tekuće računa pojedinih osoba, koje su pristale učiniti uslugu sutkinji, prebačeni iznosi navedeni u krivotvorenim – lažnim presudama, a taj su novac, 1.329.899,00 kuna, potom sutkinja i njezin suprug, odvjetnik (također pravomoćno osuđen u predmetnom kaznenom postupku), preuzeli i potrošili.[22] Pravni sljednik, krivotvorenim presudama oštećenog trgovačkog društvo Z.c. d.o.o., Z.h. d.o.o. iz Z, podnio je tužbu radi naknade štete protiv sutkinje koja je falsificirala presude, njezina supruga – odvjetnika i Republike Hrvatske koja odgovara za štetu koju stranci u postupku nanese sudac.[23] Po okončanju prvostupanjskog postupka koji je pokrenut navedenom tužbom radi naknade štete, Općinski građanski sud u Zagrebu dana 12. svibnja 2022. donio je presudu kojom je naložio tuženicima da isplate tužitelju, pravnom sljedniku oštećenika 755.493,66 kuna s pripadajućim zateznim kamatama, dok je za isti iznos tužbeni zahtjev odbijen kao neosnovan. Ono što je također bitno jest to što prvostupanjski sud u obrazloženju presude višekratno navodi kako su predmetne krivotvorene presude, lažne presude, fiktivne presude, odnosno s pravnog stajališta nepostojeće odluke. Tako u označenoj presudi sud, pored ostalog, ističe i sljedeće: „Nesporno je da su isplate s računa tužitelja izvršene po nepostojećim, lažnim presudama….“[24] Predmetna prvostupanjska presuda u pretežitom je dijelu potvrđena presudom Županijskog suda u Zagrebu od 11. listopada 2022., a rješenjem je ukinuta tek za 0,42 % visine tužbenog zahtjeva zbog prekoračenja istog.[25]

2. Sudska zapisničarka zaposlena na Općinskom sudu u Delnicama zlorabila je položaj i ovlasti te krivotvorila ispravu – presudu iz kojih je razloga presudom Županijskog suda u Rijeci, broj: K – 116/06 od 7. svibnja 2007. osuđena na kaznu zatvora u trajanju od tri godine. Odlučujući o žalbi na navedenu presudu, Vrhovni je sud Republike Hrvatske, presudom od 15. siječnja 2008. potvrdio pobijanu presudu u dijelu koji se odnosi na sudsku zapisničarku. Vrhovni sud u označenoj odluci navodi kako je ona na zamolbu poznanika obećala da će „napraviti novu presudu u kojoj će navesti dvije izostavljene čestice iz presude“, nakon čega je na osobnom računalu, na svom radnom mjestu, sačinila lažnu presudu zbog ogluhe, izmislivši poslovni broj, te navela izmišljeni datum njezine izrade i pravomoćnosti i tu krivotvorenu presudu predala drugom optuženiku. Nakon toga predmetna lažna presuda predana je sudu na uknjižbu te je na temelju takve krivotvorene isprave

[22] Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. I Kž 904/05-8 od 13. lipnja 2006., e Spis, 15. siječnja 2025.

[23] U konkretnom slučaju odgovornost Republike Hrvatske temeljila se na odredbi čl. 105. st. 1. Zakona o sudovima (Narodne novine br. 150/05., 16/07., 113/08., 153/09., 116/10., 27/11., 130/11.), zbog nepravilnog i nezakonitog rada sutkinje u okviru obnašanja sudačke dužnosti.

[24] Presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu, br. 70 P- 1499/19-76 od 12. svibnja 2022., e Spis, 15. siječnja 2025.

[25] Presuda i rješenje Županijskog suda u Zagrebu, br. 76 Gž-2936/2022-2 od 11. listopada 2022., e Spis, 15. siječnja 2025.

– „presude“ ostvarena i uknjižba prava vlasništva na nekretninama navedenima u krivotvorenoj presudi.

3. Posebno je zanimljiv slučaj sudske zapisničarke V. L. koja je bila zaposlena na Općinskom sudu u Otočcu. Ona je u razdoblju od 2002. do 2004. počinila niz kaznenih djela na način da je kao odgovorna osoba s ciljem da drugom pribavi imovinsku korist iskoristila svoj položaj sudske zapisničarke, prekoračila granice svojih ovlasti te izradila desetak lažnih presuda koje je ovjerila dostupnim pečatom suda, sve u cilju da se takve lažne, krivotvorene presude upotrijebe kao prave. Na temelju takvih krivotvorenih presuda, treće osobe ishodile su uknjižbu prava vlasništva na nekretninama u zemljišnim knjigama, odnosno nakon što su na temelju tih lažnih presuda utvrđeni vlasnicima određenih nekretnina, u postupku izvlaštenja za potrebe izgradnje autoceste, istima je isplaćena naknada za „oduzeta“ zemljišta, u nekim slučajevima i preko 100.000,00 kuna. Zbog počinjenih kaznenih djela iskorištavanjem položaja i prekoračenja ovlasti, izrade lažnih presuda (službenih isprava) s ciljem da se takve isprave upotrijebe kao prave, sve u svrhu ostvarenja znatne imovinske koristi, zapisničarka V. R. pravomoćno je osuđena na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci.[26]

4. No, nisu samo suci i osobe zaposlene na sudu bili autori krivotvorenih odluka. U tom smislu spomenimo slučaj krivotvorenja rješenja Općinskog suda u Trogiru, radi pokušaja uknjižbe prava vlasništva/suvlasništva u zemljišnim knjigama. Naime, N. N. iz Trogira, koja nije bila zaposlena na sudu, napisala je 2009. rješenje u nakani da ga prikaže vjerodostojnim i svjesna da isto ne potječe od osobe koja je u njemu navedena kao izdavatelj (sutkinja). Pravomoćnom je presudom Općinskog suda u Splitu od 7. studenoga 2012. okrivljena N. N. zbog navedenog krivotvorenja sudske odluke utvrđena krivom zbog izrade lažne javne isprave s ciljem da se takva isprava uporabi kao prava te jer ju je i uporabila kao pravu.[27] Na sreću, do provedbe falsificirane odluke u zemljišnim knjigama nije došlo jer je krivotvorena odluka kao takva na vrijeme prepoznata od djelatnika suda.

Neki od navedenih slučajeva izrade lažnih, krivotvorenih presuda bili su i medijski popraćeni, što je dodatno doprinijelo gubljenju ugleda sudova (zapravo ostatku ostataka – lat. *reliquiae reliquiarum* tog ugleda) te daljnjem narušavanju povjerenja građana u hrvatsko pravosuđe.

Na kraju, kao kuriozum spomenimo kako je ipak i u njemačkoj sudskoj praksi zabilježen slučaj određenog krivotvorenja presude koji se, međutim, ni po načinu, ni po namjeri, a ni po pravnim posljedicama ne može usporediti s opasnim i kriminalnim slučajevima otkrivenima u Hrvatskoj. Naime, njemački je odvjetnik kao punomoćnik neistinito obavijestio svoju stranku – tužitelja da je sud u njegovu predmetu donio presudu u radnom sporu prema kojoj je tuženik u obvezi platiti tužitelju određeni novčani iznos (ovo, čini se, bez namjere da od svoje stranke

[26] Presuda i rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. I Kž 461/09-7 od 24. travnja 2012., izvorno.

[27] Vidi: Presuda Općinskog suda u Splitu, br. K 1329/11 od 7. studenoga 2012., izvorno, i presuda Županijskog suda u Splitu, br. Kž- 893/12 od 8. siječnja 2013., izvorno.

naplati odvjetničku nagradu). U tom smislu, kako bi uvjerio stranku u navedeno, na vlastitom je računalu izradio lažnu sudsku presudu. Prijevarno postupanje odvjetnika je otkriveno te se protiv njega vodio kazneni postupak. Ipak, pravomoćnom presudom Višeg zemaljskog suda u Hammu (njem. *Oberlandesgericht Hamm*) od 12. svibnja 2016. oslobođen je optužbe uz obrazloženje kako izrada i uporaba jednostavno krivotvorenog prijepisa nije kazneno djelo krivotvorenja.[28]

4. PRAVNI UČINCI KRIVOTVORENE PRESUDE

Pored kratkog prikaza slučajeva krivotvorenih presuda, od kojih su neke zaista i proizvele pravne učinke (isplata novčanog iznosa, uknjižba prava vlasništva u zemljišnim knjigama), potrebno je, a čini nam se i zanimljivo, ukratko prikazati kako pravne posljedice koje uzrokuju krivotvorene presude i nije jednostavno otkloniti. U tom smislu osvrnut ćemo se na navedeni slučaj kada je sutkinja krivotvorila deset presuda. Tužitelj Z.h. d.o.o., pravni sljednik oštećenog trgovačkog društva Z.c. d.o.o. podnio je tužbu radi naknade štete protiv tuženice, pod 1) Republike Hrvatske (koja odgovara za nepravilan i nezakonit rad suca), tuženice pod 2) D. R., sutkinje, te tuženika pod 3) V. R., supruga sutkinje. Prvostupanjski je sud 12. svibnja 2022. donio presudu kojom je u točki I. izreke presudio da su svi tuženici dužni tužitelju solidarno isplatiti iznos od 755.493,66 kuna s pripadajućim zateznim kamatama. U točki II. izreke djelomično je odbijen kao neosnovan tužbeni zahtjev za isplatom iznosa od 755.493,66 kuna s pripadajućim zateznim kamatama, a u točki III. izreke djelomično je odbijen tužbeni zahtjev za isplatom dijela zatraženih kamata. Konačno, prvostupanjski je sud u točki IV. izreke odlučio o parničnom trošku na način da svaka stranka snosi svoj trošak. Prvostupanjski sud u obrazloženju presude navodi kako je parnični sud vezan za pravomoćnu presudu kaznenog suda kojom je utvrđena odgovornost tuženice pod 2) D. R., sutkinje i njezina supruga tuženika pod 3) V. R.-a, jer da su na temelju krivotvorenih – nepostojećih presuda prenesena novčana sredstva s računa pravnog prednika tužitelja, na koji mu je način prouzročena šteta. Stoga, pozivajući se na čl. 154. Zakona o obveznim odnosima, prvostupanjski sud dosuđuje tužitelju iznos od 755.493,66 kuna s pripadajućim zateznim kamatama.[29,30] Zanimljivo je istaknuti kako je prvostupanjski sud smatrao da u predmetnom slučaju treba primijeniti čl. 192. ZOO-a/91 (podijeljena odgovornost) jer da tužitelj mora snositi posljedice (štetu) u dijelu u kojem je sam pridonio njezinu nastanku

[28] Viši zemaljski sud u Hammu (njem. *Oberlandesgericht Hamm*), br. 1 RVs 18/16 od 12. svibnja 2016., https://openjur.de/u/887963.html, 15. siječnja 2025.

[29] Odredbom čl. 154. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine br. 53/91., 73/91., 3/94., 7/96., 91/96., 112/99. i 88/01.) (dalje u tekstu ZOO/91), koji se u predmetnom slučaju primjenjuje na temelju odredbe članka 1163. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine br. 33/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114/22. i 156/22.) propisano je da tko drugome prouzroči štetu dužan je naknaditi je ako ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivnje.

[30] Presuda, *op. cit.* u bilj. 21.

ili povećanju.[31] Konkretno, prvostupanjski je sud shvaćanja kako se u predmetnom slučaju realno i razumno moglo očekivati i zahtijevati od tužitelja da izvrši uvide u spise u kojima su izrađene krivotvorene presude, i to najkasnije kada je zaprimio rješenja o ovrsi donesenih na temelju nepostojećih presuda. U tom slučaju da bi oštećeno trgovačko društvo odnosno tužitelj sasvim sigurno došao do saznanja kako se radi o naplati po nepostojećim presudama, s izmišljenim strankama, događajima i novčanim potraživanjima. Stoga da tužitelj nije postupio niti s pažnjom dobrog gospodarstvenika, iz razloga što je propustio mogućnost odluke suda (dakle krivotvorene – nepostojeće presude) pobiti u roku i na način propisan zakonom, te na taj način smanjiti štetu. Slijedom navedenoga, prvostupanjski sud smatra kako u predmetnom slučaju postoji podijeljena odgovornost između štetnika i oštećenog tužitelja i to u omjeru 50 : 50 posto pa tužitelju dosuđuje tek polovinu onog iznosa za koji drži da je oštećen.[32] Odlučujući o žalbama stranaka, Županijski je sud u Zagrebu 11. listopada 2022. donio presudu i rješenje. Presudom su odbijene žalbe i potvrđena prvostupanjska presuda u dijelu u kojem je tužitelju s osnove naknade štete dosuđen iznos od 695.967,47 kuna s pripadajućim zateznim kamatama kao i u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev za isplatom istog iznosa (695.967,47 kuna) odbijen kao neosnovan. Rješenjem je, pak, ukinuta prvostupanjska presuda od 12. svibnja 2022. (bez vraćanja na ponovno suđenje), u dijelu u kojem je tužitelju dosuđen iznos od 59.526,19 kuna s pripadajućim zateznim kamatama, te u dijelu u kojem je tužitelj odbijen za 59.526,19 kuna s pripadajućim zateznim kamatama. Drugostupanjski je sud u označenoj odluci prihvatio kao pravilan zaključak prvostupanjskog suda o podijeljenoj odgovornosti štetnika i oštećenog u jednakim dijelovima.[33] Dakle, *summa summarum,* iako je pravomoćnom presudom u kaznenom postupku utvrđeno da je sutkinja D. R. izradila deset krivotvorenih presuda te sačinila lažne potvrde pravomoćnosti i ovršnosti, iako je pravomoćnom sudskom odlukom utvrđeno da je potom Općinski sud u Zagrebu, doveden u zabludu u pogledu valjanosti tih presuda, donio rješenja o ovrsi na temelju kojih su s računa trgovačkog društva Z.c. d.o.o. iz Z. (označenog tuženika iz krivotvorenih presuda) na žiro i tekuće računa trećih osoba prenesena novčana sredstva pravnog prednika tuženika od oko milijun i pol kuna, ipak je pravomoćno presuđeno da štetnici imaju naknaditi tužitelju tek pola novčanog iznosa od štete koju su prouzročili izradom (sutkinja D. R.) odnosno pomaganjem pri izradi (suprug sutkinje, odvjetnik V. R.) krivotvorenih presuda. No, hoće li tome u konačnici zaista biti tako ili će oštećenik ipak uspjeti od štetnika odnosno odgovornih osoba naplatiti ukupnu naknadu štete, ostaje još da se vidi. Naime, Vrhovni je sud Republike Hrvatske odlukom od 12. svibnja 2023. dopustio tužitelju podnošenje revizije protiv drugostupanjske presude od 11. listopada 2002.[34,]

[31] Odredbom čl. 192. st. 1. ZOO-a/91 propisano je da oštećenik koji je pridonio da šteta nastane ili da bude veća nego što bi inače bila ima pravo samo na razmjerno smanjenu naknadu. Stavkom 2. istog članka određeno je da kada je nemoguće utvrditi koji dio štete potječe od oštećenikove radnje, sud će dosuditi naknadu vodeći računa o okolnostima slučaja.

[32] Presuda, *op. cit*. u bilj. 21.

[33] Presuda i rješenje, *op. cit*. u bilj. 22.

[34] Rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. Revd 1108/2023-2 od 20. lipnja 2023., https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/search, 15. siječnja 2025.

[35] Smatramo kako je ovaj slučaj ne samo lijep i jasan primjer da i krivotvorene presude mogu proizvesti pravne učinke, već i da njihove posljedice (bar ponekad) nije jednostavno (ili uopće nije moguće) otkloniti. Stoga je za zaključiti kako se stranci, odnosno osobi koja za to ima pravni interes, mora na prikladan način dopustiti pobijanje krivotvorenih presuda, kako bi se spriječilo da proizvedu pravne učinke. Za napomenuti je kako treba činiti distinkciju između sprečavanja pravnih učinaka krivotvorene presude i otklanjanja već nastalih pravnih učinaka krivotvorene presude, što se, ovisno o posljedicama koje su izazvale provodi na različite načine (npr. kod isplate na temelju krivotvorene presude tužbom radi naknade štete, kod uknjižbe na temelju krivotvorene presude brisovnom tužbom i sl.).

5. SPREČAVANJE PRAVNIH UČINAKA KRIVOTVORENE PRESUDE

5.1. Hrvatska pravna doktrina

Triva/Dika

Triva je shvaćanja da kada nema presude (iz razloga koji dovode do nepostojeće presude), tada nema ni objekta pobijanja, ni pretpostavki za podnošenje pravnog lijeka protiv takvog akta. Po njemu, sve što bi u takvim okolnostima procesno bilo moguće jest, ako za to postoji neposredni pravni interes, deklaratornom odlukom konstatirati nepostojanje sudske presude, no i bez takve deklaracije navodna presuda nije presuda. Triva dalje smatra kako bi u svakom postupku u kojemu bi se na nju netko pozivao kao na pravomoćan sudski akt, bilo dopušteno prejudicijelno utvrđivati inegzistenciju presude, u okviru postupka u kojemu se taj problem pojavi.[36]

Dika

Dika, baš kao i prilikom definiranja pojma nepostojeće presude te razloga koji do nje dovode, i kod razmatranja načina na koji bi se mogle otkloniti posljedice takvih „odluka" prilazi problemu sustavno, čineći razliku između određenih „kategorija" nepostojećih presuda, za koje onda predlaže i različite načine sprečavanja posljedica koje one mogu proizvesti.

On prije svega razmatra nesudske akte i falsificirane sudske akte u kontekstu postupanja stranaka protiv takvih odluka. Tako uočava situaciju kada postoji

[35] Revizija je dopuštena u odnosu na pravna pitanja: „1. Da li je čl. 105. st. 1. Zakona o sudovima, propisana isključiva odgovornost za štetu Republike Hrvatske, koju štetu stranci u postupku nanese sudac počinjenjem kaznenog djela u obnašanju sudačke dužnosti? 2. Da li je u slučaju postojanja odgovornosti Republike Hrvatske za štetu po čl. 105. st. 1. Zakona o sudovima, zbog počinjenja kaznenog djela suca u obnašanju sudačke dužnosti na štetu stranke u postupku, na zakonu osnovano utvrditi postojanje „podijeljene odgovornosti za štetu" na strani stranke u postupku kao oštećenika, bez sudjelovanja stranke u postupku radnji izvršenja kaznenog djela suca, utvrđenog odlukom suda?"

[36] Triva, Dika, *op. cit.* u bilj. 6, str. 683. i 684.

pismeno koje bi se nazivalo presudom, a napisala bi ga i potpisala fizička osoba koja čak ni ne tvrdi da bi po bilo kojoj osnovi imala ovlaštenje za donošenje obvezujućih akata, i kojem bi aktu *a limine* trebalo odreći svojstvo akta javne vlasti. Jasno, takav akt prema osobama kojih se tiče nikada ne bi smio proizvesti obvezujuće učinke. Dika navodi kako bi se kod postojanja takvih okolnosti, o svojstvu toga akta moglo prejudicijelno odlučivati u smislu da pitanje koje je njime „riješeno" zapravo nije riješeno jer njegov donositelj nije ni sud ni drugo nadležno tijelo koje bi to pitanje bilo ovlašteno riješiti na obvezujući način. No, također ističe kako bi unatoč tome trebalo dopustiti i mogućnost tražiti sudsko utvrđenje da ne postoji obveza na ispunjenje onoga što je naloženo tim aktom, da pravno stanje promjena koje su njime izrečene i dalje postoji, da postoji ili ne postoji pravo ili pravni odnos čija je egzistencija njime drukčije utvrđena, odnosno da on nije akt koji ima određena svojstva i da ne proizvodi nikakve pravne učinke prema osobama kojih se tiče, svakako ako bi tužitelj za traženje takvih utvrđenja indicirao i dokazao postojanje posebnog pravnog interesa.

Dika nadalje smatra kako akt koji bi bio redigiran kao sudski, a zapravo ne bi potjecao od suda jer bi bio krivotvoren, trebalo, nakon što bi se utvrdilo takvo njegovo svojstvo, izjednačiti u tretmanu s aktom koji ne potječe od suda, niti od nekog drugog tijela ili osobe s javnim ovlastima. U takvom slučaju da bi nedvojbeno bilo moguće tražiti utvrđenje njegove neistinitosti.

Nadalje, Dika posebno ističe situaciju kada bi sudski savjetnik svoju odluku potpisao deklariravši se sucem ili pod imenom suca s kojim je trebao supotpisati odluku. Za njega nema dvojbe kako bi se u takvom slučaju radilo o falsifikatu pa bi takav akt trebalo tretirati jednako kao i druge izvansudske falsifikate. Dakle, kako bi se radilo o nepostojećoj odluci, to bi svaka stranka mogla podnijeti tužbu radi utvrđenja njezine neistinitosti. No, Dika navodi i to kako bi, upravo zbog pravne inegzistentnosti takve odluke, bilo moguće donijeti, u povodu prijedloga stranke ili po službenoj dužnosti, rješenje o nastavku postupka u čijem bi se obrazloženju konstatiralo da akt kojim je postupak okončan nije valjana sudska odluka već falsifikat. Također ističe kako bi se iz razloga pravne sigurnosti strankama trebalo dopustiti i podnošenje pravnog lijeka protiv takvog akta, u povodu kojeg se takav akt –„odluka" ne bi ukinula, već bi viši sud bio dužan utvrditi da je pobijani akt neistinit. Prema Diki, ovlaštenje za takvu odluku sud koji bi odlučivao o pravnom lijeku, mogao bi *per analogam* izvesti iz sadržaja deklaratorne tužbe o neistinitosti isprava.[37]

Za spomenuti je i to kako Dika posebno ističe i slučaj kada bi se netko iz suda deklarirao kao sudac i donio odluku. U takvom slučaju bila bi riječ o falsifikatu, neautentičnoj ispravi, čija bi se deklaracija neistinitosti, a s time i inegzistencije odluke, mogla tražiti i posebnom tužbom, čak i ako se ne bi prihvatila mogućnost jednostavnog nastavka postupka u povodu takvog inegzistentnog sudskog akta, kao u slučaju kad bi takav akt donio netko tko nije sudac u svoje ime i u svom stvarnom svojstvu. U svezi s problemom „mješovitih vijeća" tj. vijeća u kojem svi

[37] Dika, *op. cit.*, u bilj. 2, str. od 134. do 136.

članovi nemaju svojstvo sudaca i koji su sudjelovali prilikom glasovanja o odluci, Dika ističe kako bi odluka kao rezultat takvog glasanja bila jednako neprihvatljiva kao i kad bi je donijela samo osoba koja nema svojstvo suca ili vijeće sastavljeno samo od takvih osoba. Odluke takvih vijeća svakako bi bile pobojne. Sudjelovanje osoba koje nemaju svojstvo suca, ako to ne bi jasno proizlazilo iz odluke, imalo bi značenje falsifikata, svjesne obmane stranaka pa bi u tom smislu, prema Diki, trebalo stvoriti procesne mogućnosti da se takvi akti deklariraju kao akti bez učinka ili nepostojeći akti, u svakom slučaju na način koji bi omogućio da odluku u sporu donese tijelo koje bi imalo svojstvo suca.[38]

5.2. Njemačka pravna doktrina

Jauernig

Jauernig se, poput brojnih drugih njemačkih teoretičara, bavi problematikom podnošenja pravnih lijekova odnosno pravnih sredstava protiv nepostojećih presuda. U tom kontekstu navodi neka doktrinarna shvaćanja kako bi u slučaju da se žalba podnese protiv nepostojeće presude istu trebalo odbaciti kao nedopuštenu, ovo stoga jer da nedostaje sam objekt pobijanja tj. presuda. Iako izričito ne razmatra problem učinaka krivotvorene presude, za spomenuti je njegovo shvaćanje mogućnosti pobijanja „prividne" presude. Naime Jauernig, svjestan problema koji mogu prouzročiti prividne presude, navodi kako upravo taj privid može navesti „pogođene" takvom „presudom" da podnesu protiv takve „odluke" pravni lijek. U bitnome Jauernig sugerira da u slučaju pobijanja prividne presude pravnim lijekom drugostupanjski sud samo deklaratorno utvrdi kako „presuda" koja je objekt pobijanja ne postoji te da uputi prvostupanjski sud na donošenje odluke.[39]

Rosenberg/Schwab/Gottwald

Rosenberg nije ni prilikom pojmovnog određenja nepostojeće presude i razmatranja različitih uzroka koji do nje dovode naročito isticao problem krivotvorene presude. Stoga, logično, ni prilikom iznalaženja odgovarajućih načina pobijanja nepostojećih presuda ne obraća posebnu pozornost na falsificirane odluke. No, za potrebe našeg rada vrijedno je zapaziti njegovo shvaćanje o pobijanju prividnih presuda, pod čiji se pojam svakako, kao što smo već naveli, mogu podvesti i krivotvorene presude, kao jedan od pojavnih oblika ove vrste inegzistentnih odluka. Rosenberg smatra kako bi se i protiv prividne presude (dakle nepostojeće) ipak mogli podnositi pravni lijekovi, ako bi kod stranaka stvorile dojam učinkovite (prave) presude. No, da nepostojeća presuda nikada ne može biti temelj za donošenje meritorne presuda pa, slijedom toga, nepostojeću bi presudu trebalo ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu (radi donošenja presude). Zaključuje kako stranke pogođene prividnom presudom

[38] *Ibid*., str. 136. i 137.
[39] Jauernig, *op. cit*. u bilj. 13, str. 87. i 88.

imaju izbor hoće li zahtijevati nastavak postupka na prvostupanjskom sudu ili će protiv prividne presude podnijeti žalbu.[40]

5.3. Austrijska pravna doktrina

Fasching

Fasching se u okviru razmatranja nepostojećih presuda dotakao i pitanja postupanja sudova kada su protiv takvih „odluka" podneseni pravni lijekovi. Na početku ističe kako nepostojeće presude *ipso facto* nisu sudski akti, da one ne mogu proizvesti njihove učinke te da zapravo predstavljaju „pravno ništa" (njem. „*rechtliches Nichts*").[41] Ako bi stranka protiv nepostojeće presude ipak podnijela žalbu, Fasching je mišljenja kako bi prvostupanjski sud, a po potrebi i drugostupanjski, žalbu trebao odbaciti kao nedopuštenu. No, za Faschinga drugačija je situacija kada je riječ o prividnoj presudi, posebno kada su takvu „presudu" donijeli „nesuci", poslovno nesposobni suci ili kada su donesene bez postojanja zahtjeva stranke. Naime, kod postojanja takvih okolnosti, drži, može se ukazati stvarna potreba stranke za pravnom zaštitom od nepostojeće presude, na način da se na općeobvezujući i konačni način utvrdi neučinkovitost takvog akta. U tom smislu Fasching predlaže da sud, na zahtjev stranke, donese deklaratorno rješenje kojim će izreći kako se ima smatrati da presuda nije donesena. U slučaju da stranka podnese žalbu protiv prividne presude, koja bi žalba iz tog razloga bila nedopuštena, Fasching drži da bi žalbu trebalo tretirati kao zahtjev za donošenje deklaratorne odluke kojom bi se izreklo kako se smatra da presuda nije ni donesena. Pravno uporište za ovakvo tretiranje žalbe podnesene protiv nepostojeće presude Fasching nalazi u paragrafu 84. st. 2. A ZPO-a.[42, 43]

Rechberger/Simotta

Rechberger zastupa mišljenje kako bi u slučaju nepostojeće presude stranke mogle zatražiti da se postupak nastavi (jer presude nema) te da se („ponovno") donese odluka. No, i on smatra kako bi u slučaju da se protiv nepostojeće presude podnese žalba, istu, iz razloga pravne sigurnosti, trebalo dopustiti. Dalje ističe kako je jasno da se nepostojeća presuda ne može ukinuti, no da žalbeni sud može utvrditi kako je pobijana izreka („odluka") nepostojeća.[44]

---

[40] Rosenberg, Schwab, Gottwald, *op. cit.* u bilj. 15, str. 325.

[41] Fasching, *op. cit.* u bilj. 17, str. 799.

[42] *Ibid.* str. 799. i 800.

[43] Odredbom paragrafa 84. st. 2. A ZPO-a, pored ostaloga, propisano je kako je netočno nazivanje pravnog lijeka, zahtjeva i obrazloženja nevažno ako je inače zahtjev (stranke) jasno shvatljiv.

[44] Rechberger, W.; Simotta, D.-A., *Grundriss des österreichischen Zivilprozessrechts*, *Erkenntnisverfahren*, Manzsche Verlags und Universitätsbuchandlung, Wien 2020., str. 521. i 522.

6. TUŽBA ZA UTVRĐENJE

6.1. Uvodne napomene

Razvidno je da se iz pravnih shvaćanja nekih teoretičara dade zaključiti kako bi se pravna zaštita protiv prividne presude (dakle one koja stvara privid „prave" presude, što je, dakako, i krivotvorena presuda) mogla u konačnici postići deklaratornom odlukom suda da pobijana „presuda" zapravo nije presuda, tj. kako je ona inegzistentna odnosno da presuda nije ni donesena (tako Jauernig u Njemačkoj, Fasching i Rechberger u Austriji). S druge, pak, strane neki autori izrijekom predlažu podnošenje tužbe za utvrđenje da sporni akt – krivotvorena presuda nije presuda već falsifikat – neistinita isprava (Dika). Stoga se potrebno ukratko osvrnuti na zakonodavna rješenja i doktrinarna shvaćanja u svezi s tužbom za utvrđenje i to baš u onom dijelu koji bi nudio odgovarajuća rješenja za „pobijanje" krivotvorenih presuda.

6.2. Hrvatsko zakonodavstvo i pravna doktrina

Zakon o parničnom postupku predviđa tužbu za utvrđenje istinitosti odnosno neistinitosti kakve isprave, odnosno postojanja ili nepostojanja kakvog prava ili pravnog odnosa, a njezino podnošenje sudu dopušteno je kada je to određeno posebnim propisom ili kada tužitelj ima pravni interes za utvrđenje istinitosti ili neistinitosti isprave odnosno postojanja ili nepostojanja kakvog prava ili pravnog odnosa.[45]

U svezi s posebnim pravnim interesom kada je isti potreban za podnošenje deklaratorne tužbe, Dika navodi kako se inzistiranje na njemu može opravdati javnim interesom da se ne vode suvišne i nesvrhovite parnice, ali i interesom tuženika da ne bude nepotrebno izložen takvim parnicama.[46] Prema Opatiću, pravni interes u procesnom smislu nužan je čimbenik deklaratorne pravne zaštite, koja se u pravilu pruža prije nego što je do povrede prava uopće došlo. Svoj pravni interes subjekt s pravozaštitnom potrebom mora učiniti vjerojatnim u početku parnice, a i sud na njegovo postojanje pazi po službenoj dužnosti.[47] Grbin uočava kako prema hrvatskom parničnom procesnom zakonodavstvu jedina činjenica koja može biti predmetom deklaratorne zaštite jest „istinitost odnosno neistinitost kakve isprave". Pojašnjene, ali ne i opravdanje, unošenja ove odredbe u zakon jest da se na taj način

[45] Tako je odredbom čl. 187. st. 1. ZPP-a propisano da tužitelj može u tužbi tražiti da mu sud samo utvrdi postojanje odnosno nepostojanje kakva prava ili pravnog odnosa ili istinitost odnosno neistinitost kakve isprave. Odredbom stavka 2. istog članka određeno je kako se takva tužba može podići kad je to posebnim propisom predviđeno, kad tužitelj ima pravni interes da sud utvrdi postojanje odnosno nepostojanje kakva prava ili pravnog odnosa ili istinitost odnosno neistinitost kakve isprave prije dospjelosti zahtjeva za činidbu iz istog odnosa ili kad tužitelj ima kakav drugi pravni interes za podizanje takve tužbe.

[46] Dika, M., *Građansko parnično pravo*, *Tužba*, VI knjiga, Narodne novine, Zagreb 2009., str. 252.

[47] Opatić, N., *Pravni interes u građanskom parničnom postupku*, u: Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 9, ur. Žuvela, M., Organizator, Zagreb 2002., str. 443.

u nekom budućem postupku osigurava dokazna snaga isprave jer se u njemu neće moći pobijati njezina istinitost (odnosno kad je pravomoćno prihvaćena negativna deklaratorna tužba, neće se moći uspješno tvrditi da je isprava istinita).[48]

6.3. Njemačko zakonodavstvo i pravna doktrina

Razlozi za podnošenje tužbe za utvrđenje (njem. *Feststellungsklage*) propisani su paragrafom 256. st. 1. NJ ZPO-a. Tako je ovom odredbom predviđeno da se tužbom može zahtijevati utvrđenje postojanja ili nepostojanje pravnog odnosa ili istinitost odnosno neistinitost isprave, sve pod pretpostavkom da tužitelj ima pravni interes da sud donese presudu o postojanju ili nepostojanju pravnog odnosa tj. o istinitosti ili neistinitosti isprave. Za primijetiti je kako je jedina činjenica koja u smislu paragrafa 256. NJ ZPO-a može biti predmetom deklaratorne zaštite, istinitost odnosno neistinitost kakve isprave, baš kao što je to u Hrvatskoj predviđeno čl. 187. st. 1. ZPP-a, odnosno u Austriji paragrafom 228. A ZPO-a. Zaista i njemačka pravna doktrina zauzima shvaćanje kako se tužbom za utvrđenje može zahtijevati utvrđenje istinitosti ili neistinitosti isprave, no da se ne može podnijeti tužba radi utvrđenja drugih činjenica.[49] Rosenberg napominje kako deklaratorna presuda kojom se utvrđuje istinitost ili neistinitost kakve isprave isključuje svaku drugu ocjenu istinitosti isprave u (budućim) postupcima između istih stranaka.[50]

6.4. Austrijsko zakonodavstvo i pravna doktrina

Odredbom paragrafa 228. A ZPO-a propisano je kako se tužba za utvrđenje može podnijeti radi utvrđenja postojanja ili nepostojanja pravnog odnosa ili prava, utvrđenja istinitosti ili neistinitosti kakve isprave, sve ako tužitelj ima pravni interes da se neko pravo, pravni odnos ili istinitost kakve isprave utvrde presudom. Odmah je za primijetiti da je i austrijski zakonodavac predvidio kako se tužba za utvrđenje može podnijeti radi utvrđenja istinitosti odnosno neistinitosti kakve isprave, naravno pod pretpostavkom da tužitelj za takvu tužbu ima pravni interes. Ovo je i jedina činjenica (istinitost/neistinitost isprave) koja u suglasju s odredbom paragrafa 228. A ZPO-a može biti predmetom deklaratorne zaštite.

Holzhammer ističe kako se tužba za utvrđenje činjenica odnosi samo na utvrđenje istinitosti (neistinitosti) kakve isprave, no da se tužba za utvrđenje ne smije podnijeti radi utvrđivanja običnih činjenica, znanstvenih činjenica ili utvrđenja vrijednosnih prosudbi (npr. radi utvrđenja materijalnih nedostataka, valjanosti isprave, odgovornosti za štetu, nemoralnosti i sl.). Takva tužba, drži, morala bi se rješenjem odbaciti kao nedopuštena.[51] Rechbereger, pak, smatra kako se ne bi

[48] Grbin, I., *Glavne značajke tužbe za utvrđenje*, u: Liber Amicorum in honorem Jadranko Crnić, ur. Foretić, Davorka, Novi informator, Zagreb 2009., str. 971.

[49] Creifelds, C., *Rechtswörterbuch*, Verlag C. H. Beck, München, 1994., str. 418.

[50] Rosenberg, Schwab, Gottwald, *op. cit*. u bilj. 15, str. 493.

[51] Holzhammer, R., *Österreichisches Zivilprozessrecht*, Springer – Verlag, Wien, New York, str. 183.

mogla podnijeti tužba za utvrđenje činjenica npr. o stanju ceste na dan prometne nesreće pravne kvalifikacije jednog pravnog odnosa, mogućnosti, dopuštenosti ili nemoralnosti pravnog odnosa, neutuživog prava kao i apstraktnog pravnog pitanja.[52]

7. SPREČAVANJE PRAVNIH POSLJEDICA KRIVOTVORENE PRESUDE – VLASTITI STAV

Vidjeli smo kako krivotvorene presude koje treba smatrati nepostojećima, mogu proizvesti ozbiljne pravne učinke (isplate, uknjižbe prava vlasništva i sl.). Dakle, na njihovu pojavnost ne može se tek nehajno odmahnuti rukom i stvar prepustiti samo kaznenom progonu njihovih autora. One u prezentiranim slučajevima iz domaće prakse nipošto nisu presude koje su imale učinak udarca po vodi, dakle u prenesenom značenju nikakav (njem. *Schlag ins Wasser Urteile*), kako to za neučinkovite presude slikovito kazuje Rechberger.[53]

Kako je ZPP-om (baš kao i građanskim postupovnim zakonima Njemačke i Austrije) propisan institut tužbe za utvrđenje istinitosti odnosno neistinitosti isprave, a budući da je krivotvorena presuda neistinit akt u smislu njegove vjerodostojnosti, to je tužba za utvrđenje upravo ono pravno sredstvo koje treba upotrijebiti protiv krivotvorene presude. Tužbeni zahtjev postavljen u takvoj tužbi mogao bi primjerice glasiti: „Utvrđuje se da isprava naslova „presuda“, u kojoj se navodi da je donesena (naziv suda, poslovni broj i datum donošenja) nije istinita tj. krivotvorena je“. Ne bi bilo nužno u tužbenom zahtjevu navesti da pobijana isprava ne proizvodi pravne učinke jer po logici stvari falsificirana presuda to ne bi smjela, no ako bi se i to zahtijevalo, ne bi bilo pogrešno. Ova tužba mogla bi se podnijeti u svako doba.

Pod pretpostavkom da se pred sudom vodio parnični postupak koji bi bio „okončan“ na način da bi bila donesena „presuda“ koju bi donio primjerice sudski savjetnik ili vježbenik lažno se legitimirajući sucem, bila bi riječ o obmani i posljedično tome o krivotvorenoj presudi. Ako bi protiv takve „presude“ bila podnesena žalba koja bi upućivala da je riječ o falsificiranom aktu, drugostupanjski sud, naravno ako se zaista pokaže da je riječ o krivotvorini, ne bi smio odbaciti žalbu kao nedopuštenu, uz moguće obrazloženje da nema akta – egzistentne presude – koja se pobija žalbom. U ovom slučaju drugostupanjski bi sud trebao vratiti spis prvostupanjskom sudu radi nastavka postupka odnosno donošenja presude (jer krivotvorena to nije). S druge, pak, strane, žalbu bi trebalo tretirati kao tužbu za utvrđenje pobijane „presude“ neistinitom, ili je vratiti žalitelju na temelju čl. 109. ZPP-a radi ispravka i dopune kako bi se po njoj moglo postupati kao prema tužbi za utvrđenje. U svakom slučaju, drugostupanjski sud ne bi bio stvarno nadležan da odlučuje o tužbi za utvrđenje neistinitosti isprave (pa tako i krivotvorene presude). Sretna je okolnost što se čini kako ni u domaćoj judikaturi, kao ni u judikaturi Njemačke i Austrije, nisu zabilježeni slučajevi postupanja sudova po žalbama zbog

[52] Rechberger, Simotta, *op. cit.* u bilj. 40, str. 305. i 306.
[53] *Ibid.*, str. 522.

krivotvorenih presuda. Iako su takvi slučajevi teško zamislivi, to ne znači da ih u budućnosti neće biti i da ne treba pokušati dati neke odgovore na moguće situacije jer, kao što smo vidjeli, krivotvorene presude i njihove pravne posljedice nisu tek fikcija nego stvarna pojava.

8. ZAKLJUČAK

Koliko god se činilo da se krivotvorene presude spominju samo u okviru teoretske mogućnosti da netko izradi akt koji bi redigirao kao sudski s namjerom da obmane osobe na koje se odnosi, iz domaće „prakse" razvidno je kako se takve stvari zaista događaju te da problem nije nimalo bezazlen. Ne samo da su utvrđeni slučajevi krivotvorenja brojnih presuda od strane sudaca i zapisničara, već su na temelju takvih falsifikata polučeni brojni i ozbiljni pravni učinci (isplate milijunskih novčanih iznosa, uknjižbe prava vlasništva i sl.) Kod krivotvorene presude radi se o nepostojećoj presudi koja je nastala kao rezultat ozbiljnog kaznenog djela, a ne suđenja. Falsificirana presuda kod stranaka ili trećih osoba može stvoriti dojam da je donesena od strane suda nakon zakonom provedenog sudskog postupka, što je namjera krivotvoritelja. Takav akt možemo nazvati i prividnom presudom (jer stvara dojam „prave" presude), kao pojavnim oblikom nepostojeće presude. Kako je krivotvorena presuda neistinita isprava u smislu svoje vjerodostojnosti, a kako takav akt može biti učinkovit tj. proizvesti pravne učinke, to se osobama na koje se falsifikat odnosi mora omogućiti pravna zaštita na način da se protiv takve „odluke" može podnijeti odgovarajuće pravno sredstvo. Iako postoje različite situacije u sklopu kojih se mogu izraditi krivotvorene presude (na sudu ili izvan suda) te različite osobe koje mogu biti njihovi autori (suci, sudski savjetnici, osobe zaposlene na sudu ili treće osobe koje nemaju nikakve veze sa sudom), kao odgovarajuće pravno sredstvo protiv takvih opasnih falsifikata koji su predmet ozbiljnog kaznenog djela ukazuje se tužba za utvrđenje u kojoj bi se postavio tužbeni zahtjev za utvrđenjem neistinitosti takvog akta u smislu njegove vjerodostojnosti. To što je krivotvorenje presuda rijetka pojava ne znači da na nju ne treba ukazati te ponuditi odgovarajuća rješenja kako bi se spriječili mogući učinci falsifikata.

LITERATURA

Knjige i članci

1. Bekker, Ernst Immanuel, *Ernst und Scherz uber unsere Wissenschaft*, Breitkopf und Hartel, Leipzig 1892.
2. Bernhardt, Wolfgang, *Das Zivilprozessrecht*, Walter de Gruyter & CO, Berlin 1968.
3. Creifelds, Carl, *Rechtswörterbuch*, Verlag C.H. Beck, München 1994.
4. Dika, Mihajlo, *Građansko parnično pravo*, *Pravni lijekovi*, X knjiga, Narodne novine, Zagreb 2010.
5. Dika, Mihajlo, *Građansko parnično pravo*, *Tužba*, VI. knjiga, Narodne novine, Zagreb 2009.

6. Fasching, Hans Walter, *Lehrbuch des* österreichischen *Zivilprozessrechts*, *Lehr-und Handbuch fur Studium und Praxis*, 2. Auflage, Wien 1990.
7. Grbin, Ivo, *Glavne značajke tužbe za utvrđenje*, u: Liber Amicorum in honorem Jadranko Crnić, ur. Foretić, Davorka, Novi informator, Zagreb 2009., str. 963-983.
8. Holzhammer, Richard, Österreichisches *Zivilprozessrecht*, 2. Auflage, Wien 1976.
9. Jauernig, Othmar, *Das Fehlerhafte Zivilurteil, Vittorio Klostermann*, Frankfurt am Main 1958.
10. Kramer, Wolfgang, *Die Berufung in Zivilsachen*, 8. Auflage, C. H. Beck, Deutschland, 2015.
11. Opatić, Nikola, *Pravni interes u građanskom parničnom postupku*, u: Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 9, ur. Žuvela, Mladen, Organizator, Zagreb 2002., str. 441-463.
12. Ratzke, Bruno, *Nichturteil und unwirksames Urteil im Zivilprozessrecht*, Druck von Gorshalky, R.,1930.
13. Rechberger, Walter, H.; Simotta, Daphne, A., *Grundriss des* österreichischen *Zivilprozessrechts, Erkenntnisverfahren*, 8. Auflage, Manzsche Verlag - und Universitätsbuchandlung, Wien 2010.
14. Rosenberg, Leo; Schwab, Karl Heinz; Gottwald, Peter, *Zivilprozessrecht*, 17. Auflage, München 2010.
15. Triva, Siniša; Dika Mihajlo, *Građansko parnično procesno pravo*, Zagreb: Narodne novine, Zagreb 2004.
16. Triva, Siniša, *Građansko procesno pravo i parnično procesno pravo*, Narodne novine, Zagreb 1972.
17. Voit, Ulrich, *Die objektive Schiedsfähigkeit nach* österreichischem *Recht, Dissertation*, Universität Wien, Wien 2009.
18. Wurzer, Gustav, *Nichturteil und Nichtiges Urteil* (izvatci iz studije), Breslau 1927.

Pravni propisi

1. (Austrijski) Građanski postupnik (njem. *Zivilprozessordnung*), Reich – Staats und Bundesgesetztblatt, nr. 113/1895. – 85/2024., https://www.jusline.at/gesetz/zpo, 15. siječnja 2025.
2. (Njemački) Građanski postupnik (njem. *Zivilprozessordnung*), Bundesgesetzblatt nr. 6/72/2005. – 328/2024., https://dejure.org/gesetze/ZPO, 15. siječnja 2025.
3. Zakon o parničnom postupku (Narodne novine, br. 53/91., 91/92., 58/93., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07. – Odluka USRH, 84/08., 96/08. – Odluka USRH, 123/08., 57/11., 148/11. – pročišćeni tekst, 25/13., 89/14. – Odluka USRH, 70/19., 80/22., 114/22. i 155/23.)
4. Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine br. 53/91., 73/91., 3/94., 7/96., 91/96., 112/99. i 88/01.)
5. Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine br. 33/05., 41/08., 125/11., 78/15., 29/18., 126/21., 114722. i 156/22.)
6. Zakon o sudovima (Narodne novine br. 150/05., 16/07., 113/08., 153/09., 116/10., 27/11., 130/11.)

Sudska praksa

1. Presuda i rješenje Županijskog suda u Zagrebu, br. 76 Gž-2936/2022-2 od 11. listopada 2022.
2. Presuda i rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. I Kž 461/09-7 od 24. travnja 2012.
3. Presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu, br. 70 P- 1499/19-76 od 12. svibnja 2022.
4. Presuda Općinskog suda u Splitu, br. K 1329/11 od 7. studenoga 2012.
5. Presuda Županijskog suda u Splitu, br. Kž- 893/12 od 8. siječnja 2013.
6. Presuda Višeg zemaljskog suda u Hammu (njem. *Oberlandesgericht Hamm*), br. 1 RVs 18/16 od 12. svibnja 2016.
7. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. I Kž 904/05-8 od 13. lipnja 2006.
8. Rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske, br. Revd 1108/2023-2 od 20. lipnja 2023.

FORGED JUDGMENTS
CONCEPT – EFFECTS – REFUTATION

The paper discusses forged - falsified judgments (presented as having been rendered in civil litigation) which, although relatively rare, are nevertheless worthy of legal consideration. This is primarily because they can endanger the rights and interests of the persons to whom they relate. Such "judgments" would be the result of conscious deception of the parties by their creators and they should be a limine (from the beginning) denied the status of a judicial act. It is undeniable that forged judgments, which Croatian judicial practice unfortunately knows, cannot acquire the status of a judicial judgment. The doctrine classifies them as non-existent - apparent judgments. However, such forged acts can also produce legal effects. Therefore, it is necessary to consider what legal remedies can be used for the purpose of protecting persons whose rights have been violated by forged judgments. It seems that a declaratory action for establishing the untruthfulness of such an act is an appropriate and effective legal remedy. The aim of this paper is to raise awareness of the problem of the existence of forged judgments, and to find ways to prevent the harmful consequences they can cause.

Key words: *forged judgment, non-existent judgment, apparent judgment, legal effects of a forged judgment, lawsuit for determination*

© 2026 Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu / *Collected Papers of the Faculty of Law in Split*.
Ovo je djelo licencirano pod licencom Creative Commons Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna (CC BY-NC-ND 4.0) / *This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License (CC BY-NC-ND 4.0).*